

ЗАТВЕРДЖЕНО

протокол засідання
вченої ради університету
від «4» березня 2020 р.
№ 7

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи і розвитку
Херсонського державного університету
Сергій ОМЕЛЬЧУК
«11» березня 20 20 року

**ПРОГРАМА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ
ПРАЦІВНИКІВ**

«Інноваційні методики освітньої роботи ЗДО з інклюзивним навчанням»

Херсон 2020

**Програма підвищення кваліфікації «Інноваційні методики освітньої роботи ЗДО з
інклюзивним навчанням»**

Розробники: Кабельнікова Наталія Володимирівна, доцент кафедри природничо-математичних дисциплін та логопедії, кандидат педагогічних наук, доцент
(ППП, посада, науковий ступінь, учене звання)

Програму схвалено на засіданні кафедри природничо-математичних дисциплін та логопедії.

Протокол від «21» лютого 2020 року № 7.

Завідувач (ка) кафедри

(підпис)

Олена САГАН

Погоджено:

Керівниця відділу по роботі
з обдарованою молоддю

(підпис)

Юлія ЮРІНА

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Загальні положення

Програму розроблено згідно з Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», Порядком підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників (Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800 зі змінами та доповненнями від 27 грудня 2019 р. № 1133), Положенням про підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників Херсонського державного університету та про приймання на підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників з інших закладів освіти (наказ від 03.10.19 № 771-Д).

Актуальність полягає в тому, що в останні роки змінилися погляди на проблему порушень психофізичного розвитку у дитячому віці. В сучасних умовах на освітньо-корекційний процес покладаються завдання не тільки навчання та виховання дітей із порушеним розвитком, але й їх повноцінну соціалізацію та інтеграцію у суспільство. Саме на вирішення зазначених завдань спрямована інклюзивна освіта.

Інклюзія як освітня модель реалізує конституційні права дитини, зокрема права на здобуття освіти за місцем проживання, а отже, права на проживання у родині. Законодавчим документами: Закон України «Про освіту», Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про освіту» щодо особливостей доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг» врегульовано питання доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг у закладах загальної дошкільної та середньої освіти, шляхом створення груп з інклюзивною формою навчання. З огляду на зазначене, перед ЗДО постає необхідність пристосування освітнього середовища до потреб та потенційних можливостей кожної дитини з особливими освітніми потребами: використання адаптованих та модифікованих, методів, прийомів, форм та змісту навчання, виховання та розвитку. Озброєння педагогів ЗДО інноваційними методиками організації психолого-педагогічного супроводу дошкільників із особливими освітніми потребами, дозволить створити оптимальні умови для їх розвитку, особистісного становлення та соціальної адаптації.

Цільова аудиторія: педагоги ЗДО з інклюзивним навчанням : вихователі, вихователі-методисти, асистенти вихователів, музичні керівники

1.2. Напрями:

Опанування знаннями і навичками в результаті підвищення кваліфікації за програмою дає змогу сформувати компетентного фахівця з відповідними **компетентностями**:

Загальними:

— Цінування та повага різноманітності та мультикультурності. Здійснювати професійну діяльність за принципами толерантності, безоціночності іншої особистості; вирішувати конфліктні ситуації і надавати підтримку в нових, проблемних і кризових ситуаціях.

— Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. Мати потребу вдосконалювати і розвивати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень; самостійно набувати і використовувати нові знання і уміння.

— Здатність працювати в команді. Вміння ставити актуальні завдання, спрямовувати свої зусилля на досягнення цілей, вмотивовувати всіх суб'єктів соціальної взаємодії, що забезпечують інклюзивне навчання дітей з особливими освітніми потребами на їх

розв'язання; будувати свою діяльність відповідно до моральних, духовних, етичних і правових норм, працюючи в команді. Володіти навичками самоорганізації і саморегуляції.

Фаховими:

— Здатність організовувати інклюзивне навчання у закладах дошкільної освіти з використанням сучасних, науково обґрунтованих, традиційних та інноваційних засобів, методів, прийомів, технологій. Створювати максимально сприятливі умови для розвитку, навчання і виховання дітей незалежно від рівня їх можливостей та особливостей розвитку

— Здатність до співпраці з різними категоріями фахівців. Вміти ефективно взаємодіяти з працівниками закладу дошкільної освіти, всіма учасниками освітнього процесу в умовах реалізації інклюзивного навчання дошкільників з особливими освітніми потребами, органами управління і самоврядування; налагоджувати професійну комунікацію; враховувати зв'язок і вплив власної діяльності на сумарний результат роботи колективу.

Мета:

ознайомлення педагогів ЗДО з організаційно-методичними засадами впровадження інноваційних технологій індивідуального планування, методик психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в систему роботи ЗДО з метою підвищення якості навчання, виховання та розвитку дітей з особливими освітніми потребами, сприяння розвитку їх потенційних можливостей, здібностей та соціалізації.

1.3. Завдання:

1. **Освітні:** ознайомити педагогів ЗДО з сучасними класифікаціями відхилень у розвитку, моделями ставлення суспільства до людей з особливими освітніми потребами, психофізіологічними закономірностями нормотипового та відхиленого розвитку, особливими освітніми потребами дітей дошкільного віку, методами та прийомами комплексної оцінки стану розвитку дошкільника із особливими освітніми потребами, технологією індивідуального планування, видами адаптації та модифікації освітнього середовища ЗДО, алгоритмом роботи команди психолого-педагогічного супроводу дошкільника із особливими освітніми потребами, методами та прийомами роботи з сім'ями дітей дошкільного віку із особливими освітніми потребами, функціональними обов'язками асистента вихователя, асистента дитини (тьютора), особливостями взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу ЗДО з інклюзивним навчанням.

2. **Методичні:** сформувати у педагогів ЗДО вмінь взаємодіяти у команді фахівців, організовувати та проводити діагностику стану розвитку дитини дошкільного віку з особливими освітніми потребами, виявляти можливості дитини, її нахили та здібності, організовувати освітній процес з урахуванням потенційних можливостей дитини, адаптувати (модифікувати) освітнє середовище до потреб дитини, здійснювати психолого-педагогічний супровід дитини дошкільного віку з особливими освітніми потребами, обирати оптимальні для кожної дитини з особливими освітніми потребами методи та форми соціальної адаптації, організовувати конструктивну взаємодію з батьками дітей з особливими освітніми потребами, залучати батьків зазначеної категорії дошкільників до освітнього процесу, обирати форми взаємодії: «вихователь - асистент вихователя», «вихователь – тьютор

дитини», «асистент вихователя – тьютор дитини», «вихователь – асистент вихователя – музичний керівник».

3. **Практичні:** навчити використовувати теоретичні знання під час організації інклюзивного навчання дітей дошкільного віку в умовах ЗДО

1.4. Очікувані результати

Знання й розуміння	<ul style="list-style-type: none"> - Володіти законодавчою базою щодо завдань, цілей, принципів, засад функціонування дошкільної інклюзивної освіти в Україні. - Знати сучасні концепції, завдання, зміст, інноваційні методи, організаційні форми і засоби інклюзивного навчання дошкільників з особливими освітніми потребами; особливості та інструментарій психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання в ЗДО; методи діагностики та корекції психофізичного розвитку дітей дошкільного віку. - Розуміти особливості комплектування інклюзивних груп, порядок прийому, протипоказання до зарахування. - Знати вимоги до відкриття інклюзивних груп. - Знати режим роботи закладу, організацію освітнього процесу за реалізації інклюзивної моделі навчання, функції учасників освітнього процесу в ЗДО та психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами. - Знати зміст нормативних документів щодо визначення порядку організації інклюзивного навчання в ЗДО, здійснення інноваційної освітньої діяльності, створення експериментальних навчальних закладів та майданчиків. Називати ознаки передового педагогічного досвіду, етапи і процедуру його вивчення, узагальнення і поширення.
Уміння	<ul style="list-style-type: none"> - Володіти методами та прийомами оцінки стану розвитку дитини, здійснення моніторингу розвитку дитини з особливими освітніми потребами. - Розробляти різні види планів роботи групи з інклюзивним навчанням: перспективний, річний, календарний, план окремого заходу. - Разом з іншими спеціалістами розробляти індивідуальну програму розвитку та її реалізовувати в умовах психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами. - Вміти щоденно планувати роботу в групі з

	<p>інклюзивним навчанням.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Вміти організовувати освітній процес в інклюзивній групі з урахуванням потенційних можливостей дитини, адаптувати (модифікувати) освітнє середовище до потреб дитини, - Уміти здійснювати психолого-педагогічний супровід дитини дошкільного віку з особливими освітніми потребами із застосуванням інноваційних методик та технологій освітньо-корекційної діяльності. - Вміти застосовувати інноваційні оптимальні для кожної дитини з особливими освітніми потребами методи та форми соціальної адаптації. - Вміти організовувати конструктивну взаємодію з батьками дітей з особливими освітніми потребами. - Вміти застосовувати інноваційні методики роботи з батьками дітей з особливими освітніми потребами, вміти налагоджувати з ними конструктивну взаємодію. - Вміти обирати форми взаємодії: «вихователь - асистент вихователя», «вихователь – тьютор дитини», «асистент вихователя – тьютор дитини», «вихователь – асистент вихователя – музичний керівник»
Диспозиції (цінності, ставлення)	<ul style="list-style-type: none"> - Цінувати та поважати різноманітність та особистісні прояви кожної дитини не залежно від рівня її розвитку. - Здійснювати професійну діяльність за принципами толерантності, безоціночності іншої особистості. - Вирішувати конфліктні ситуації і надавати підтримку в нових, проблемних і кризових ситуаціях. - -

2. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОГРАМИ

2.1. Зміст

Зміст програми, зокрема цілісний і системний добір дидактичних матеріалів урахує особливості професійної діяльності науково-педагогічного працівника і визначається вимогами суспільства до знань щодо забезпечення закладів освіти висококваліфікованими фахівцями; основними напрямками державної політики у галузі освіти; освітніми стандартами, вимогами, вимогами до компетентностей науково-педагогічних працівників, запитами замовників освітніх послуг.

Зміст програми має практичну спрямованість, охоплює змістовну, практико-зорієнтовану, методичну та інструментальну складові підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників і передбачає вивчення наступних питань.

Порядок організації інклюзивного навчання в ЗДО. Інклюзивна освіта в ЗДО. Умови організації інклюзивної освіти в ЗДО. Особливості діяльності інклюзивної групи в ЗДО. Документи для прийому дітей з ООП до інклюзивної групи. Нормативно-правова база організації інклюзивного навчання в умовах ЗДО.

Робота команди супроводу дитини дошкільного віку з ООП. Поняття про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП. Склад команди спеціалістів. Аналіз Положення про команду супроводу дитини з ООП у закладах загальної середньої та дошкільної освіти. Взаємозв'язок учасників освітнього процесу й фахівців команди психолого-педагогічного супроводу. Роль асистента вихователя в інклюзивних групах.

Технологія індивідуального планування. Індивідуальна програма розвитку. Визначення, мета розробки. Умови ефективності індивідуального планування. Етапи розробки індивідуальної програми розвитку. Методика складання індивідуальної програми розвитку.

Переваги та недоліки впровадження інклюзії для учасників освітнього процесу в ЗДО. Переваги та недоліки впровадження інклюзії для вихователів інклюзивних груп. Переваги та недоліки впровадження інклюзії для дитини з ООП та інших дітей інклюзивної групи. Переваги та недоліки впровадження інклюзії для сім'ї дитини з ООП та сімей дітей з нормо типовим розвитком. Нестандартні ситуації під час реалізації інклюзивного навчання в ЗДО.

Технології комплексної оцінки стану розвитку дитини. Оперативна діагностика стану розвитку дитини дошкільного віку з ООП. Алгоритм проведення оцінки стану розвитку в ЗДО. Методика діагностики ігрової діяльності дошкільника із ООП. Різні підходи до діагностики рівня розвитку навичок дитини дошкільного віку з ООП.

Корекційно-освітні технології, методики та методи роботи з дошкільнятами з ООП. Біоенергопластика. Умови проведення біоенергопластики. Метод символічної синектики.

Технологія мнемотехніки. Арттерапевтичні технології. Можливості фітотерапії в корекційно-освітньому процесі ЗДО. Су-джок терапія. Лего-технології. Мультимедійні технології (інтерактивна підлога).

Методики диференційованого викладання в інклюзивній групі. Адаптація змісту, процесу, продукту навчання та середовища. Модифікація змісту, процесу, продукту навчання та середовища. Варіювання вимог щодо виконання дітьми ігрових завдань. Особливості роботи педагогів ЗДО з дітьми із функціональними обмеженнями. Сильні сторони та сфери, що потребують спеціального корекційно-розвивального впливу у дошкільників із тяжкими порушеннями мовлення (ТПМ). Сильні сторони та сфери, що потребують спеціального корекційно-розвивального впливу у дошкільників зі значними сенсорними порушеннями (зору, слуху, ДЦП). Сильні сторони та сфери, що потребують спеціального корекційно-розвивального впливу у дошкільників з розумовою відсталістю. Сильні сторони та сфери, що потребують спеціального корекційно-розвивального впливу у дошкільників із емоційно-вольовими порушеннями. Сильні сторони та сфери, що потребують спеціального корекційно-розвивального впливу у дошкільників із розладами аутичного спектру.

Інноваційні методики роботи педагогів з батьками дітей з особливими освітніми потребами. Форми взаємодії закладу дошкільної освіти з батьками дітей із ООП. Принципи роботи педагога з родиною дитини з ООП. Форми роботи з батьками дошкільників з ООП. Інноваційні методи роботи вихователя інклюзивної групи з батьками дитини з особливими освітніми потребами.

2.2. Програма передбачає індивідуальну/групову очну форму (організуються очні практичні заняття, тренінги, семінари, вебінари на кафедрі з опрацюванням тем підвищення кваліфікації).

2.3. Терміни підвищення кваліфікації

Загальний навчальний обсяг за цією програмою складає 30 академічних годин (1 кредит ЄКТС).

3. НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ (вивчення курсу)

№	Назва теми	Кількість кредитів ЄКТС	Загальний обсяг годин	Аудиторна робота	Самостійна робота	Форма контролю
1.	Порядок організації інклюзивного навчання в ЗДО		4	2	2	
2.	Робота команди супроводу дитини дошкільного віку з особливими освітніми потребами. Взаємозв'язок спеціалістів.		4	2	2	
3.	Технологія індивідуального планування в ЗДО. Переваги та недоліки впровадження інклюзії для учасників освітнього процесу в ЗДО.		6	2	4	
4.	Технології комплексної оцінки стану розвитку дитини з особливими		4	2	2	

	освітніми потребами					
5.	Корекційно-освітні технології, методики та методи роботи з дошкільнятами з особливими потребами		4	2	2	
6.	Методики диференційованого навчання в інклюзивній групі. Особливості роботи педагогів ЗДО з дітьми із функціональними обмеженнями		4	2	2	
7.	Інноваційні методики роботи педагогів з батьками дітей з особливими освітніми потребами.		4	2	2	
Усього:		1	30	14	16	

4. Практичні завдання

1. Розробити план установчої зустрічі членів команди психолого-педагогічного супроводу дитини дошкільного віку з особливими освітніми потребами.
2. Підібрати методи та форми педагогічної оцінки стану розвитку дошкільника з особливими освітніми потребами.
3. Розробити індивідуальну програму розвитку дитини з особливими освітніми потребами (функціональне обмеження на вибір).
4. Вирішити одну із конфліктних ситуацій, що виникає під час організації інклюзивного навчання в умовах ЗДО.

Рекомендовані джерела

Основна література

1. Вавіна Л. Діти з особливими потребами у загальноосвітньому просторі / Л.Вавіна, В.Засенко, А.Колупаєва, Т.Сак. – К.: Генеза, – 2004. - 152 с.
2. Вихователю інклюзивної групи / Ж.Ольшєвська, Н.М'яких та ін. – К.: Шкільний світ, 2018. – 144с.
3. Дети с отклонениями в развитии: Методическое пособие для педагогов, воспитателей массовых и специальных учреждений и родителей / сост. Н. Д. Шматко. – М.: Владос, 1997. - 360с.
4. Колупаєва А.А. Діти з особливими потребами та організація їх навчання /

А.А.Колупаєва, Л.О.Савчук. – К: Квінта, 2011. – 208с.

5. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: [монографія] / А.А.Колупаєва. – К.: Самміт-Книга, 2009. – 272 с.: іл. – (Серія “Інклюзивна освіта”).

6. Колупаєва А.А. Психолого-педагогічна підтримка дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання в європейських країнах / А.А.Колупаєва // Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами. – К.: Університет „Україна”. – 2006. – 275 с.

7. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии. / Г.К.Селевко. - М.: Академия развития, 1998.

8. Четверікова Н. Інклюзивне навчання в ЗДО. – К.: Шкільний світ, 2018.

Додаткова література

1. Будяк Л.В. Інклюзивне навчання в сільському загальноосвітньому закладі / Л.В.Будяк. - Черкаси: АТМ, 2010. – 214с.

2. Вавіна Л. Діти з особливими потребами у загальноосвітньому просторі: початкова ланка / Л.Вавіна, В.Засенко, А.Колупаєва, Т.Сак. – К.: Генеза, – 2004. - 152 с.

3. Дети с отклонениями в развитии: Методическое пособие для педагогов, воспитателей массовых и специальных учреждений и родителей / сост. Н. Д. Шматко. – М.: Владос, 1997. - 360с.

4. Ковалева Т.М. Професія «тьютор» / Т.М.Коавлева. – М.: Академия развития, 2017. - 246с.

5. Колупаєва А. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: [навчально-методичний посібник] / А.Колупаєва. - К.: Генеза, 2009. – 258с.

6. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: [монографія] / А.А.Колупаєва. – К.: Самміт-Книга, 2009. – 272 с.: іл. – (Серія “Інклюзивна освіта”).

7. Колупаєва А.А. Психолого-педагогічна підтримка дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання в європейських країнах / А.А.Колупаєва // Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами. – К.: Університет „Україна”. – 2006. – 275 с.

8. Основы коррекционной педагогики / под ред. В. А. Сластенина. — М.: Академия, 1999. – 297с.

9. Пантюк. Т.І.Основи корекційної педагогіки: навчально-методичний посібник / Т.І.Пантюк, О.В.Невмержицька. – Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ ДДПУ, 2009. - 324с.

10. Психология детей с отклонениями и нарушениями психического развития / сост. В.М.Астапова, Ю.В.Микадзе. – СПб: Академиздат, 2001. – С. 195-236.

11. Сак Т.В. Технологія портфоліо в інклюзивному класі / Т.В.Сак //Дефектологія. – 2009. – №4. – С.6-10.

12. Специальная педагогика / под ред. Н.М. Назаровой. - М.: Академия, 2000.- 411с.

INTERNET – ресурси

1. <http://knowledgeloom.org/pd>
2. www.includingsamuel.com
3. www.includingsamuel.com/screenings/host.
4. www.IncludingAllKids.org
5. www.includingsamuel.com
6. www.includingsamuel.com/resources
7. <http://groups.to/includingsamuel/>
8. www.includingsamuel.com/screenings/host

Документ про результати підвищення кваліфікації

За результатами підвищення кваліфікації видається сертифікат із зазначенням усіх необхідних відомостей.